

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики,
порівняльного мовознавства та перекладу**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III Міжнародної
науково-практичної конференції
“ФІЛОСОФІЯ МОВИ ТА НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ
В ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ Й ЛІНГВІСТИЦІ”
2 квітня 2021 року, м. Київ**

**COLLECTION OF PAPERS
of Third International Scientific and Practical Conference
“LANGUAGE PHILOSOPHY AND NEW TRENDS
IN TRANSLATION AND LANGUAGE STUDIES”
April 2, 2021, Kyiv**

Міністерство освіти і науки України

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

**Факультет іноземної філології
Кафедра прикладної лінгвістики,
порівняльного мовознавства та перекладу**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III Міжнародної науково-практичної конференції
“ФІЛОСОФІЯ МОВИ ТА НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ
В ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ Й ЛІНГВІСТИЦІ”**

**2 квітня 2021 року
м. Київ**

**April 2, 2021
Kyiv**

**COLLECTION OF PAPERS
of Third International Scientific and Practical Conference
“LANGUAGE PHILOSOPHY AND NEW TRENDS
IN TRANSLATION AND LANGUAGE STUDIES”**

Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. У 2 ч. Ч. 1 (227 с.). Київ, 2021.

У збірнику матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції “Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці” розглянуто низку актуальних питань, що стосуються теорії та методології лінгвофілософських студій, філософських засад мовної освіти та лінгводидактики, нових тенденцій в перекладознавстві та формуванні іншомовної компетенції, теорії і практики наукового, технічного та художнього перекладу, перекладознавства і корпусної лінгвістики, мовних контактів у контексті глобалізаційних процесів та етнокультурних факторів міжкультурної комунікації, проблем когнітивної семантики та когнітивного синтаксису, а також сучасних проблем і перспектив лінгвопрагматики.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії:

Леміш Н.Є., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу.

Члени редакційної колегії:

Матвєєва С.А., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу;

Маїтакова Н.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу;

Орлова Ю.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу;

Сафононова Н.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу;

Вайноренє І.П., доктор філософії, доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу;

Кравченко О.В., старший викладач кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу.

Відповідальний секретар:

Ломачевська І.В., лаборант кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу.

Друкується за рішенням кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу факультету іноземної філології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 22.04.2021 р.).

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

Ткаченко С.І. <i>Переклад як глобальне явище культури</i>	5
Kukowicz-Żarska K. <i>Wartościowanie i ironia w kontekście teorii aktów mowy</i>	12
Stanulewicz D., Radomyski K. <i>The colour red in neo-melanesian: a corpus study</i>	15
Баклаженко Ю.В. <i>Переклад юридичної термінології на матеріалі угоди про асоціацію між Україною та ЄС</i>	20
Балабан О.О. <i>Симулякризація як універсальний когнітивний механізм концептуалізації людської свідомості</i>	23
Блинова І.А. <i>Звукообразжальний потенціал англomовної художньої прози комічного спрямування</i>	26
Бобер Н.М. <i>Емоційно-оцінні іменники у структурі сучасної англійської мови</i>	31
Борбенчук І.М. <i>Неологізми як ідіостильова своєрідність поезії Катулла</i>	35
Вайноренс І.П. <i>Каузальна домінанта ЕФЕКТ в українськомовній картині світу</i>	38
Горбач Н.Л., Іванова І.Л., Кальченко Т.М. <i>Процес словотворення “клінінг”</i>	43
Давиденко А.О. <i>Етнокультурні особливості здійснення мовних та міжкультурних контактів в умовах глобалізації</i>	46
Давиденко В.І. <i>Сучасні системи машинного перекладу: історія, стан і перспективи</i>	49
Давидченко І.Д. <i>Лінгвокультурологічна зумовленість перекладу в контексті міжкультурної комунікації</i>	53
Demenchuk O.V. <i>Lexical semantic derivation models in a typological perspective</i>	57
Дзикович О.В. <i>Стратегії читання у наукових розвідках</i>	60
Дмитрошкін Д.Е. <i>Числівникові композитні номінанти із прийменниками FOR та ON в сучасному американському спортивному медіадискурсі</i>	62
Дяків Х.Ю. <i>Фактори впливу дискурсивного середовища на комунікативні девіації в українсько- і німецькомовних відеоінтерв'ю</i>	67
Єгорова А.В. <i>Роль мовних контактів в історії розвитку англійської мови від найдавніших часів до сьогодення</i>	71
Залужна О.О., Ходанович А.Є. <i>Соціолінгвістичні і паралінгвістичні аспекти англійськомовного рекламного слогану</i>	75
Книш І.В. <i>Роль освіти і виховання в упровадженні номадичних практик: історія і сучасна інтерпретація</i>	81
Князьська Ю.О. <i>Від норми до неожаргонізмів: лексичний склад сучасного політичного дискурсу</i>	86
Kovalenko J. <i>To the problem of translating: historical issue</i>	89
Колісник В.Ю. <i>Взаємний вплив бажання й інтересу до вивчення іноземної мови та усталеності професійного вибору майбутніх інженерів-програмістів</i>	92
Комаровська-Воловик В.Ф. <i>Мовна реформа XVI століття та «Champfleury» Жоффруа Топі: історичний досвід та сучасна практика</i>	97
Крапива Ю.В. <i>Трансформації під час перекладу медіатексту (на матеріалі текстів новин інформаційного агентства “Бі-Бі-Сі”)</i>	101
Кротенко Л.Б. <i>Соціокультурні передумови сучасного викладання іноземної мови у вищій школі</i>	106
Куликова Л.А. <i>Розвиток м'яких навичок (soft skills) при підготовці майбутніх перекладачів</i>	110
Лалаян Н.С. <i>Перекладацькі аберації в українському перекладі роману Б. Шлінка “Der Vorleser”</i>	115

Левчук А.О., Лупанчук Д.В. <i>Лексико-семантична характеристика термінів на позначення діячів наук в українській та англійській мовах</i>	118
Лемещенко-Лагода В.В. <i>Методологічні підходи до тлумачення національно-маркованих одиниць у словниках міноритарних мов (на прикладі шотландської мови скотс)</i>	121
Леміш Н.Є. <i>Isomorphic and allomorphic gramatical categories of the English and Ukrainian nouns</i>	126
Литвинов О.О. <i>Лінгвокультурний аспект англомовного корпусу номінацій зорового коду</i>	129
Литнєва Г.П. <i>Teaching English via group-based discussions</i>	134
Макєдонова О.Д. <i>Реклама як соціокультурний і лінгвальний феномен</i>	138
Мaksymova K.V. <i>Modern trends for the formation of foreign language communicative competence of future specialists in the field of physical culture and sports</i>	143
Мамедова А.І. <i>Аналітичні загадки-історії та їх синтаксична система</i>	147
Матвєєва С.А. <i>Корпус текстів як інструмент обробки мовного матеріалу</i>	150
Маштакова Н.В. <i>Принципи лінгвокультурного та когнітивного підходів до вивчення прислів'їв із семантикою прикмет</i>	155
Миколаєнко М.Ю. <i>Маніпулятивний потенціал адресації в рекламі</i>	160
Місеньова В.В. <i>Особливості викладання галузевого перекладу в юридичному зво</i>	163
Москалюк В.М. <i>Розбудова української мови як інтерсемантична проблема</i>	166
Нагачевская С.А. <i>Лингвопрагматический подход в обучении иностранному языку студентов неязыковых специальностей</i>	172
Новосад Ю.І. <i>Екопереклад – який він?</i>	174
Onyshchuk M. <i>Lexicographic approach to the contrastive corpus-based studies</i>	177
Орлова Ю.В. <i>Зміст концепту ВІК ЛЮДИНИ у ментальному лексиконі носіїв української мови (за даними вільного асоціативного експерименту)</i>	180
Панченко О.І. <i>Принцип доместикації у перекладі роману Джейн Остін «Гордість та упередження» українською мовою</i>	185
Пономаренко Л.В. <i>До питання про формування іншомовної комунікативної компетенції з використанням інтерактивних методів навчання</i>	189
Проніна Г.М., Кулик В.П. <i>Огляд перекладацьких трансформацій (на матеріалі англійської та української мов)</i>	192
Сафонова Н.М. <i>Словник новочасних слів: комплексний аналіз прагматичної природи новоствореної лексики</i>	195
Сидоренко І.А. <i>Прагматичний аспект у сучасному вивченні ідіостилю автора художнього тексту</i>	200
Тимошук Н.М. <i>Концептосфера заголовків сучасних англомовних бестселерів</i>	203
Чжан Менвей <i>Слогани українських та китайських університетів у лінгвокультурному вимірі</i>	206
Tchystiak D.O. <i>Etudes mythologiques dans la conception linguistique d'Olexandre Potebnya et de ses disciples</i>	211
Sheverun N.V. <i>Main aspects of translating the English technical discourse titles into Ukrainian</i>	216
Шум О.В. <i>Індивідуальний стиль автора: значення доперекладацького аналізу художнього твору</i>	221
Shchypachova D.S. <i>Theoretical aspects of literal translation</i>	224

Отримані результати закладають *перспективи* подальших досліджень найменувань діячів наук, зокрема гендерного аспекту номінації.

Список використаних джерел

1. Лейчик, В. М. (2000). Культура научной и профессиональной речи. *Культура русской речи* (с. 169).
2. Мар'янюк, Я. (2013). Лексико-семантична характеристика української термінології дизайну. *Вісник нац. ун-ту "Львівська політехніка". Серія "Проблеми української термінології"*. № 765 (с. 106).
3. *Словник української мови*. (1970–1980). Ред. кол.: І. К. Білодід (гол.) та ін.; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка.
4. *Longman Dictionary of Contemporary English*. (2007). Director, Della Summers. Harlow, England: Pearson Education Limited.

В. В. Лемещенко-Лагода
викладачка кафедри "Іноземні мови"
ТДАТУ імені Дмитра Моторного,
аспірантка кафедри прикладної лінгвістики,
порівняльного мовознавства та перекладу
НПУ імені М. П. Драгоманова
(науковий керівник – д. філол. н., проф. Н. Є. Леміш)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У СЛОВНИКАХ МІНОРИТАРНИХ МОВ (НА ПРИКЛАДІ ШОТЛАНДСЬКОЇ МОВИ СКОТС)

Культурно-історична цінність та значущість кожної мови зумовлена, перш за все, тим, що мова є не тільки засобом комунікації, а й способом збереження численних знань та традицій певного народу, засобом зв'язку між поколіннями, невід'ємною складовою, без якої саме існування нації як такої стає неможливим. Загибель мови, таким чином, призводить її до загибелі

культури та історії певного народу, та його подальшої асиміляції до домінуючої мови та нації. Саме тому на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки все більше уваги приділяється питанням збереження міноритарних та зникаючих мов. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є укладання словників міноритарних мов (Mosel, 2004), які повинні бути спрямовані не тільки на визначення потенційних користувачів, які матимуть можливість звернутись до словника залежно від мовленнєвих ситуацій, що можуть виникнути у процесі активної мовленнєвої взаємодії, а й на задокументування лексичного складу мови як частини історії та культури певного народу. У цьому контексті значної *актуальності* набуває питання адекватного тлумачення та репрезентації національно-маркованих одиниць у словниках міноритарних мов.

Метою нашої розвідки є визначення основних методологічних підходів до тлумачення національно-маркованих одиниць у словниках шотландської мови Скотс.

Визначаючи національно-марковані одиниці як групи слів, що відображають національно-мовну картину світу певної нації, а також особливості економіки, географії, суспільного ладу, фольклору, літератури, усіх видів мистецтва, науки, побуту, звичаїв носіїв відповідної мови (Бондар, 2015), акцентуємо увагу на тому, що їх лексикографічний опис вимагає досить різних методологічних підходів та лексикографічних стратегій. Власне головним завданням є надання такого мінімуму культурної інформації, що дозволить правильно сприймати та використовувати національно-марковані одиниці у мовленні (Магомедова, Баранникова, 2016). Це означає, що тлумачення слова повинно містити два основних компоненти: власне опис поняття, що позначає національно-маркована лексична одиниця, та опис особливостей її вживання.

Аналізуючи словники шотландської мови Скотс можна прослідкувати дві тенденції до тлумачення національно-маркованих одиниць:

- максимально розгорнутий опис, із зазначенням інформації культурологічного характеру, усіх можливих особливостей вживання та функціонування у мовленні (такий опис може займати до декількох сторінок).

Так, словникова стаття до національно-маркованої одиниці “Hogmanay” у “Scottish National Dictionary” займає майже сторінку й містить не тільки інформацію щодо її значення, а й численні приклади з літератури, що розкривають особливості її вживання (приклад подано у скороченому вигляді):

HOGMANAY, n. Also .†hogmana(e); hogminay, -ae, hogmenay, †-ai, †hogmynae, †hoguemennay, hogmonay, -ey; †hagmenay, †-ai, †hagmané; hug-menay (Gall. 1824 MacTaggart Gallov. Encycl. 273); ¶huigmanay (Sc. 1829 G. Robertson Recollections 117); ¶hoghmanay; ¶hagmonick; hangmanay (Rxb. 1832 Border Mag. (May 1938) 75, 1923 Watson W.-B.); hanginay (Rxb. 1923 Ib.); ¶hogernoany, huggeranohni (Sh. 1948 New Shetlander No. 13. 19, 24).

[hɔgmə'ne:]

1. The 31st December, the last day of the year, New Year's Eve.

Sc. 1696 Atholl MSS. (1 Jan.):

I passed on of his sh[illing]s to too poor women I brought up to my chamber yester-night to heare them sing a hog ma nae song.

2. A New Year's gift, esp. a gift of oat-cakes, bread or the like, given to or solicited by children on New Year's Eve; the cry uttered by them; any form of hospitality, esp. a drink, given to a guest to celebrate the New Year, or a gratuity given to tradesmen and employees on that day.

Sc. 1774 Weekly Mag. (March 10) 334:

It has, so far as the memory of anyone now alive can reach, run thus: Hagmenay, Trololay;

- максимально скорочений опис поняття, без втрати національно-культурного забарвлення: у електронному словнику “Mobile Scots Dictionary” (2020) тлумачення слова “Hogmanay” займає тільки один абзац, проте у ньому розкрито основну інформацію щодо національно-культурного характеру поданої одиниці:

Hogmanay [hɔgmə'ne:]

n. New Year's Eve. A new year's gift such as oatcakes, bread or the like given to or solicited by children on New Year's Eve. The cry uttered by children for such a gift.

Ще одним підходом до тлумачення національно-маркованих одиниць є підбір еквіваленту, що є в активному ужитку серед носіїв мови перекладу (Которова, Нефедов, 2016). Однак, варто зазначити, що у більшості випадків підібраний еквівалент не зможе з повною точністю передати національно-культурну інформацію, що закодована у поданій одиниці.

Наприклад, значення слова “Hogmanay” у словнику “Scots Dictionary for schools” (2021) розкривається всього у двох пунктах:

Hogmanay

noun

1. New Year's Eve
2. New Year's gift.

Вибір підходу до лексикографічного опису національно-маркованої одиниці повністю залежить від поставленого завдання (надати розгорнутий / скорочений опис поняття; вказати усі / тільки головні ознаки; супроводжувати / не супроводжувати прикладами тощо), а також власне призначення словника (сфера ужитку, цільова аудиторія тощо).

Висновки. Аналіз словників шотландської мови Скотс дозволив визначити основні методологічні підходи до лексикографічного опису національно-маркованих одиниць, а саме:

- максимально розгорнутий опис із зазначенням інформації культурологічного характеру, усіх можливих особливостей вживання та функціонування у мовленні;
- максимально скорочений опис поняття, без втрати національно-культурного забарвлення;
- підбір еквіваленту у мові перекладу.

Враховуючи зазначене вище, варто наголосити, що укладання словників міноритарних мов передбачає подолання певних труднощів у порівнянні

зі складанням словника для широко розповсюджених мов, оскільки має на меті не тільки фіксацію лексичного складу мови, а й адекватне тлумачення кожної національно-маркованої одиниці.

Отримані результати закладають *перспективи* для проведення більш ґрунтовного аналізу методологічних підходів до тлумачення національно-маркованих одиниць мови Скотс і подальшої роботи над визначенням найоптимальнішого способу їх фіксації у словниках.

Список використаних джерел

1. Бондар, М. В. (2015). Класифікація національно маркованих одиниць. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. Випуск 30 (с. 31).
2. Которова, Е. Г., Нефедов, А. В. (2016). Проблема представления этнокультурных реалий в словаре миноритарного языка (на примере кетской лексики). *Томский журнал ЛИНГ и АНТР*. 3 (13) (с. 24).
3. Магомедова, З. А., Баранникова, Т. Б. (2016). Лексикографическая интерпретация культурно-маркированной лексики. *АПСН: Филология*. Взято с: http://www.rusnauka.com/21_APSN_2016/Philologia/3_214731.doc.htm.
4. Mosel, U. (2004). Dictionary making in endangered speech communities. In: *Peter Ostin (ed.). Language documentation and description*. Vol. 2. Endangered languages project. (p. 40). London: School of Oriental and African Studies.